

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

การศึกษาพัฒนาการของพรรคการเมืองไทยกับการเปลี่ยนแปลงสภาพพรรคการเมือง ศึกษาเปรียบเทียบกับประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ประเทศสเปน ประเทศเกาหลีใต้ เป็นการวิเคราะห์เปรียบเทียบการจัดตั้งพรรคการเมือง การเปลี่ยนแปลงสภาพพรรคการเมือง กระบวนการวินิจฉัยของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ผู้มีอำนาจวินิจฉัยและการยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ ตามลำดับ ไปจนถึงโครงสร้างและการจัดองค์กรพรรค ภารกิจหน้าที่ของพรรค การพัฒนาการทางการเมืองของพรรค แล้วนำไปสู่การวิเคราะห์ประเด็นต่างๆ ในการพัฒนาการของพรรคการเมืองไทย ผู้วิจัยได้จำแนกออกเป็น 3 ปัญหาหลักคือ ปัญหาที่หนึ่ง ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงพรรคการเมืองกรณีจำนวนสมาชิกลดลงไม่ถึงห้าพันคน ปัญหาที่สอง ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับองค์กรผู้มีอำนาจวินิจฉัยการเปลี่ยนแปลงสภาพพรรคการเมือง ปัญหาที่สาม ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการใช้อำนาจทางศาลกรณีการเปลี่ยนแปลงสภาพพรรคการเมืองในระหว่างเลือกตั้ง

พรรคการเมืองเป็นองค์กรที่สำคัญในการปกครองระบอบประชาธิปไตย เนื่องจากพรรคการเมืองเป็นตัวกลางในการเชื่อมโยงระหว่างภาครัฐและภาคประชาชน รวมทั้งเป็นองค์กรในการแสดงออกซึ่งอุดมการณ์ทางการเมืองในรูปแบบของนโยบายในการบริหารประเทศด้วยความสำคัญดังกล่าว ทำให้เกิดความจำเป็นที่จะต้องมีการรับรองเสรีภาพของพรรคการเมือง ไม่ว่าจะเป็นในส่วนของการจัดตั้งพรรคการเมือง การดำเนินกิจการภายในพรรคการเมือง หรือแม้กระทั่งการจำกัดเสรีภาพของพรรคการเมืองในส่วนของการเปลี่ยนแปลงสภาพพรรคการเมือง โดยในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้มีการบัญญัติให้เสรีภาพในการจัดตั้งพรรคการเมือง โดยให้การจัดตั้งพรรคการเมืองสามารถกระทำได้ง่าย

จากการศึกษาพบว่าในกฎหมายต่างประเทศโดยเฉพาะประเทศที่ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจวินิจฉัยเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพพรรคการเมืองได้แก่ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี สเปน เกาหลีใต้ พบว่าทั้งสามประเทศดังกล่าวเหตุของการเปลี่ยนแปลงสภาพพรรคการเมืองอยู่ในอำนาจศาลรัฐธรรมนูญ

ประเทศสเปนไม่ได้กำหนดเหตุแห่งการสิ้นสภาพพรรคการเมืองไว้โดยตรง แต่กฎหมายก็กำหนดให้พรรคการเมืองสิ้นจากความเป็นพรรคการเมืองเอาไว้ 3 เหตุคือ 1) กระทำ ความผิดอาญาฐานการรวมกลุ่มที่มีชอด้วยกฎหมายหรือองค์การอาชญากรรม 2) กระทำการละเมิด หลักประชาธิปไตยในพรรคการเมือง 3) สมรู้ร่วมคิดหรือพัวพันกับการก่อการร้ายหรือการละเมิด สิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานอย่างร้ายแรง

ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี กำหนดเหตุแห่งการสิ้นสภาพพรรคการเมือง มี 3 เหตุคือ 1) ไม่ส่งสมาชิกพรรคลงสมัครรับเลือกตั้งในสภาผู้แทนราษฎรของสหพันธ์และของ มลรัฐเป็นเวลา 6 ปีติดต่อกัน 2) กรรมการบริหารหรือสมาชิกพรรคการเมืองส่วนใหญ่เป็นคนต่างด้าว 3) ไม่มีที่ตั้งสำนักงานของพรรคการเมืองอยู่ในเขตประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี

ประเทศเกาหลีใต้ กำหนดเหตุแห่งการสิ้นสภาพพรรคการเมืองมี 4 เหตุคือ 1) เหตุที่หนึ่ง จำนวนสาขาและสมาชิกของพรรคไม่ครบตามเกณฑ์ที่กำหนด 2) ไม่ส่งสมาชิกลงสมัครรับเลือกตั้ง 4 ปีติดต่อกัน 3) ไม่มีสมาชิกได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 4) เมื่อมีการควมรวมพรรคแล้ว แต่มิได้ยื่นเอกสารให้ครบถ้วนภายในเวลาที่กำหนด

เมื่อพิจารณาถึงเหตุแห่งการสิ้นสภาพพรรคการเมืองของประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐ เยอรมนี ประเทศสเปนไม่ได้กำหนดเหตุแห่งการสิ้นสภาพพรรคการเมืองในกรณีจำนวนสมาชิก พรรคการเมืองลดลงไม่ถึงห้าพันคนเป็นเหตุของการสิ้นสภาพพรรคการเมืองแต่อย่างใด

ส่วนกฎหมายไทยได้กำหนดเหตุแห่งการสิ้นสภาพพรรคการเมืองในพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550 ซึ่งกำหนดเอาไว้ 4 เหตุดังนี้

(1) ภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่นายทะเบียนรับจดทะเบียนการจัดตั้งพรรคการเมืองใด พรรคการเมืองนั้นต้องดำเนินการรับสมัครสมาชิกให้มีจำนวนไม่น้อยกว่าห้าพันคนและมีสาขา พรรคการเมืองอย่างน้อยภาคละหนึ่งสาขา

(2) ไม่ส่งผู้สมัครเข้ารับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในการเลือกตั้งทั่วไป สองครั้งติดต่อกันหรือเป็นเวลาแปดปีติดต่อกัน สุดแต่ระยะเวลาใดจะยาวกว่ากัน

(3) มีจำนวนสมาชิกเหลือไม่ถึงห้าพันคน เป็นระยะเวลาติดต่อกันหนึ่งปี

(4) ไม่มีการเรียกประชุมใหญ่พรรคการเมืองหรือไม่มีการดำเนินกิจกรรมใดทางการเมืองเป็นระยะเวลาติดต่อกันหนึ่งปี โดยมีได้มีเหตุอันสมควรอันจะอ้างได้ตามกฎหมาย

5.1.1 ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการสิ้นสุดสภาพพรรคการเมืองกรณีจำนวนสมาชิกลดลงเหลือไม่ถึงห้าพันคน

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้มีการรับรองเสรีภาพในการจัดตั้งพรรคการเมืองและเป็นเสรีภาพที่มีอาจถูกจำกัดได้เป็นการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลในการลงสมัครรับเลือกตั้งตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญปี 2540 รับรองเสรีภาพในการจัดตั้งพรรคการเมืองไว้ในมาตรา 47 และรัฐธรรมนูญปี 2550 มีบทบัญญัติมาตรา 65 รับรองเสรีภาพในการจัดตั้งพรรคการเมืองเช่นเดียวกัน และมีเจตนารมณ์อย่างเดียวกัน กล่าวคือต้องการให้บุคคลเพียง 15 คน สามารถรวมกันจัดตั้งพรรคการเมืองได้

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 บทบัญญัติมาตรา 29 การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้จะกระทำมิได้เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญนี้กำหนดไว้เท่าที่จำเป็นและจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญแห่งสิทธิและเสรีภาพนั้นมิได้ บทบัญญัติตามมาตรา 28 ได้รับรองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์หรือใช้สิทธิและเสรีภาพได้เท่าที่ไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น

ต่อมาประเทศไทยเข้ามาเป็นภาคีของสนธิสัญญาด้านสิทธิมนุษยชนประเทศไทยต้องปฏิบัติตามพันธกรณีของสนธิสัญญา ได้แก่ กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ภาค 1 ข้อ 1 บัญญัติว่าประชาชนทั้งปวงมีสิทธิในการกำหนดเจตจำนงของตนเอง โดยอาศัยสิทธิประชาชนจะกำหนดสถานะทางการเมืองของตนเองอย่างเสรี ภาค 3 ข้อ 19 รับรองเรื่องเสรีภาพในการแสดงออก พรรคการเมืองและการเป็นสมาชิกในพรรคการเมืองนั้นเป็นกิจการสาธารณะและกระบวนการเลือกตั้งและการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของพรรคการเมืองถือเป็นการแสดงออกทางการเมืองอย่างหนึ่ง ภาค 3 ข้อ 25 (ก) ให้พลเมืองเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารรัฐโดยตรง (ข) ให้ประชาชนมีสิทธิลงสมัครรับเลือกตั้งและภาค 3 ข้อ 22 (1) ยังได้รับรองเสรีภาพในการรวมกลุ่มหรือเสรีภาพในการสมาคมครอบคลุมถึงเสรีภาพในการจัดตั้งพรรคการเมืองและดำเนินกิจกรรมทางการเมืองของประชาชน

ดังที่กล่าวมาข้างต้นพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550 เหตุจำนวนสมาชิกลดลงไม่ถึงพันคนจึงขัดต่อเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญทั้งปี พ.ศ. 2540 และปี พ.ศ. 2550 ถ้ากล่าวถึงลำดับศักดิ์ของกฎหมายพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550 มีลำดับศักดิ์ที่ต่ำกว่ารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 จะมีเนื้อหาที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญมิได้ ตามบทบัญญัติของมาตรา 5 ได้กำหนดไว้และ

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550 ยังเป็นการขัดต่อกติกา ระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ซึ่งกติกานี้ประเทศไทย ได้เข้ามาเป็น ภาคิเมื่อวันที่ 29 ตุลาคม 2539 โดยมีผลใช้บังคับ เมื่อวันที่ 30 มกราคม พ.ศ. 2540 ประเทศไทยจึง ต้องเคารพต่อกติกา ระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองและย่อมไม่เคารพ เจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญเพราะเท่ากับเป็นการปิดกั้นโอกาสของบุคคลที่รวมกลุ่มกัน โดยมี เจตจำนงทางการเมืองร่วมกันด้วยเหตุสมชาธิกลดลงไม่ครบห้าพันคน เป็นเหตุให้สิ้นสภาพ พรรคการเมืองจึงเป็นการขัดต่อเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 และขัดต่อกติกา ระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองดังเหตุผลที่ได้ กล่าวมาแล้วข้างต้น

5.1.2 ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับองค์กรผู้มีอำนาจวินิจฉัยการสิ้นสภาพพรรคการเมือง

ปัญหากรณีนี้คือนายทะเบียนเป็นผู้สอบสวนข้อเท็จจริงเพื่อพิสูจน์พฤติการณ์อันนำมา ซึ่งเหตุการณ์สิ้นสภาพพรรคการเมืองแล้วส่งเรื่องให้คณะกรรมการการเลือกตั้งเห็นชอบ ซึ่ง ประธานคณะกรรมการการเลือกตั้งมีหน้าที่อีกอย่างหนึ่งตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 235 กำหนดให้ประธานคณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้รักษาการตาม พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองและยังเป็นนายทะเบียน ประธาน คณะกรรมการการเลือกตั้งจึงเป็นนายทะเบียนอีกตำแหน่งหนึ่ง พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550 มาตรา 91 วรรคสอง ให้อำนาจนายทะเบียนเป็นผู้ตรวจสอบ ข้อเท็จจริงและส่งให้ประธานคณะกรรมการการเลือกตั้งเห็นชอบแล้วให้นายทะเบียนประกาศลงใน ราชกิจจานุเบกษา

หลักการแบ่งแยกอำนาจตามหลักสากล เป็นการแบ่งแยกอำนาจธิปไตยแบ่งออกเป็น 3 อำนาจ ได้แก่ อำนาจนิติบัญญัติ อำนาจบริหารและอำนาจตุลาการ องค์กรผู้ใช้อำนาจบริหารได้แก่ คณะรัฐมนตรี องค์กรผู้ใช้อำนาจนิติบัญญัติได้แก่ รัฐสภา มีหน้าที่ออกกฎหมาย องค์กรผู้ใช้อำนาจ ตุลาการได้แก่ ตุลาการ มีหน้าที่พิจารณาบรรดคดี การแบ่งแยกอำนาจเป็นการป้องกันฝ่ายบริหารใช้ อำนาจนอกกรอบ ป้องกันฝ่ายนิติบัญญัติใช้เกินขอบอำนาจและฝ่ายตุลาการกระทำการนอกขอบเขต จึงต้องให้อำนาจทั้ง 3 อำนาจมีความเป็นอิสระ สามารถตรวจสอบได้ มีการถ่วงดุลอำนาจกันไม่ให้ กระทำเกินขอบอำนาจ หรือเกินขอบเขตของอำนาจที่ตนมี การใช้อำนาจในแต่ละฝ่ายเป็นการ กระทำเพื่อประชาชนจึงมีการตรวจสอบและถ่วงดุลอำนาจและคานอำนาจซึ่งกันและกัน

การที่นายทะเบียนกับประธานคณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นบุคคลคนเดียวกันจึง ขัดกับหลักการแบ่งแยกอำนาจเป็นหลักการพื้นฐานที่สำคัญของหลักนิติรัฐ โดยที่อำนาจทั้ง 3 ฝ่าย มิได้แบ่งแยกออกจากกัน คณะกรรมการการเลือกตั้งจึงเป็นลักษณะที่เบ็ดเสร็จไม่อาจตรวจสอบได้

ทั้งยังขาดหลักความเป็นกลางเพราะองค์กรที่มีอำนาจในการสืบสวนสอบสวนและองค์กรผู้ที่มีอำนาจวินิจฉัยและองค์กรผู้ที่มีอำนาจออกกฎระเบียบเป็นบุคคลคลเดียวกัน ซึ่งทั้ง 3 อำนาจเป็นบุคคลคนเดียวกันจึงขัดกับหลักการแบ่งแยกอำนาจดังเหตุผลที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น

5.1.3 ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการใช้อำนาจทางศาลกรณีการสิ้นสุดสภาพพรรคการเมืองในระหว่างเลือกตั้ง

ปัญหาเกิดจากพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550 มาตรา 91 ให้นายทะเบียนสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงแล้วให้คณะกรรมการการเลือกตั้งเห็นชอบแล้วส่งให้นายทะเบียนประกาศแล้วจึงลงในราชกิจจานุเบกษาว่าพรรคการเมืองนั้นสิ้นสุดสภาพพรรคการเมืองมีผลเมื่อลงประกาศในราชกิจจานุเบกษา มาตรา 91 วรรคสาม ให้สิทธิแก่หัวหน้าพรรคการเมืองหรือกรรมการบริหารพรรคการเมืองยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญให้มีคำสั่งเลิกประกาศ

กรณีการใช้สิทธิทางศาลในกรณีมีคำสั่งให้สิ้นสุดสภาพพรรคการเมืองในระหว่างเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 101 (3) กำหนดให้ผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต้องเป็นสมาชิกพรรคการเมืองแต่เพียงพรรคเดียวติดต่อกันไม่น้อยกว่า 90 วัน นับถึงวันเลือกตั้งในกรณีที่มีการเลือกตั้งทั่วไปเว้นแต่มีเหตุขุบสภากำหนดเวลาดังกล่าวจะลดลงไม่น้อยกว่า 30 วัน นับถึงวันเลือกตั้ง กรณีนี้อาจกระทบสิทธิในการลงสมัครรับเลือกตั้งของสมาชิกพรรคการเมืองนั้น หากพรรคการเมืองที่ถูกให้สิ้นสุดสภาพพรรคการเมืองไปก็จะกระทบกระเทือนต่อสิทธิและเสรีภาพของสมาชิกพรรคการเมืองและไม่เป็นธรรมกับผู้สมัครจากพรรคการเมืองนั้นเพราะช่วงเวลานั้นมีคำสั่งให้พรรคการเมืองสิ้นสุดสภาพพรรคการเมืองในระหว่างเลือกตั้งซึ่งกฎหมายไม่ได้ห้ามให้มีการวินิจฉัยหรือมีคำสั่งในระหว่างเลือกตั้งซึ่งอาจทำให้สมาชิกพรรคการเมืองหาพรรคสังกัดได้ทันเพราะการสังกัดพรรคใหม่ต้องใช้เวลาหาพรรคการเมืองมาสังกัดหากพรรคการเมืองอื่นไม่ยอมรับมาเป็นสมาชิกพรรคก็ต้องหาพรรคการเมืองใหม่ซึ่งระยะเวลาอาจไม่ทันกาล ถึงแม้จะสมัครสมาชิกพรรคการเมืองอื่นได้แต่ระยะเวลาการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองก็จะไม่ครบ 90 วัน หรือ 30 วัน แล้วแต่กรณีถ้าเป็นช่วงระหว่างเลือกตั้งกฎหมายก็ยังเปิดช่องโหว่สามารถมีคำสั่งให้พรรคการเมืองสิ้นสุดสภาพพรรคการเมืองได้ทำให้พรรคการเมืองนั้นไม่สามารถหาพรรคสังกัดได้ทันเวลาและยังมีผลไม่สามารถลงสมัครรับเลือกตั้งได้อีกประการหนึ่ง และการที่จะยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญนั้นก็ไม่สามารถที่จะกระทำได้เพราะเนื่องจากผลของการสิ้นสุดสภาพพรรคการเมืองนั้น มีผลตั้งแต่ประกาศในราชกิจจานุเบกษากว่าที่ยื่นคำร้องต่อศาลหรือสามารถยื่นคำร้องต่อศาลได้ การเลือกตั้งในครั้งนั้นก็ไม่มีสิทธิสมัครไปแล้วกว่าศาลจะมีคำวินิจฉัยออกมาก็ไม่ทันเวลาการลงสมัครรับเลือกตั้งในครั้งนั้น ซึ่งปัญหากรณีนี้ก็ยัง

ขัดกับหลักการแบ่งแยกอำนาจซึ่งมี 3 อำนาจ ได้แก่ นิติบัญญัติ บริหาร ตุลาการ ปัญหานี้ทำให้ไม่สามารถใช้สิทธิทางศาลได้ ไม่มีการตรวจสอบการใช้อำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้งและพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550 มาตรา 91 ยังมีช่องโหว่ของกฎหมายจึงทำให้เกิดปัญหาดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น

5.2 ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิเคราะห์ปัญหาการสิ้นสภาพพรรคการเมืองในระบบกฎหมายไทยตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550 มาตรา 91 แล้ว ผู้เขียนเห็นสมควรจะเสนอแนะดังต่อไปนี้

5.2.1 สมควรให้มีการปรับปรุงแก้ไขบทบัญญัติมาตรา 91 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550 ที่กำหนดเหตุแห่งการสิ้นสภาพพรรคการเมืองในกรณีจำนวนสมาชิกลดลงเหลือไม่ถึงห้าพันคน ภายในระยะเวลาหนึ่งปี เนื่องจากมาตราดังกล่าวมีการกำหนดโทษที่ไม่สัมพันธ์กับความรุนแรงของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น กล่าวคือตามมาตรา 91 กรณีจำนวนสมาชิกลดลงเหลือไม่ถึงห้าพันคน ภายในระยะเวลาหนึ่งปี เป็นเหตุให้สิ้นสภาพพรรคการเมืองเป็นการขัดต่อเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ ตามประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ประเทศสเปน ไม่มีการกำหนดเหตุแห่งการสิ้นสภาพพรรคการเมืองในเรื่องของจำนวนสมาชิกลดลงเหลือไม่ถึงห้าพันคน เพื่อให้สอดคล้องกับต่างประเทศและหลักสากล เมื่อขังน้ำหนักผลกระทบที่จะเกิดขึ้นแก่บุคคลผู้เป็นสมาชิกพรรคการเมือง ซึ่งต้องถูกกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพให้น้อยที่สุดเท่าที่จำเป็น ผู้เขียนมีข้อเสนอแนะให้ยกเลิกเหตุแห่งการสิ้นสภาพพรรคการเมืองในกรณีจำนวนสมาชิกลดลงไม่ถึงห้าพันคนในระยะเวลาหนึ่งปีให้เพียงลดเงินอุดหนุนพรรคการเมือง

5.2.2 เห็นควรให้นายทะเบียนพรรคการเมืองผู้มีหน้าที่สืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงเป็นหน่วยงานหนึ่งซึ่งแยกออกมาจากคณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นหน่วยงานที่ตั้งขึ้นใหม่ นายทะเบียนและประธานคณะกรรมการการเลือกตั้งควรเป็นคนละคนกันแยกออกจากกันให้ชัดเจน ดังเช่นประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ประธานสภาผู้แทนราษฎรแห่งสหพันธ์เป็นคนที่พิจารณาเบื้องต้นและส่งเรื่องให้คณะกรรมการการเลือกตั้งแห่งสหพันธ์ตรวจสอบและยังมีสิทธิอุทธรณ์ต่อศาลรัฐธรรมนูญ จึงเห็นควรแยกนายทะเบียนเป็นหน่วยงานหนึ่งแยกออกมาเป็นผู้มีหน้าที่สอบสวนข้อเท็จจริงแล้วส่งเรื่องให้คณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้พิจารณาอีกรอบ

5.2.3 เห็นควรมิให้นายทะเบียนประกาศให้พรรคการเมืองสิ้นสภาพในช่วงเวลา 90 วัน ก่อนวันที่สภาผู้แทนราษฎรครบวาระหรือนับแต่วันที่มีการประกาศใช้พระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎรไปจนถึงวันเลือกตั้งเปรียบเทียบกับประเทศเกาหลีใต้ในช่วงเวลา 3 เดือนก่อนการเลือกตั้งไม่ว่าจะเป็นการเลือกตั้งระดับใดห้ามมีการประกาศสิ้นสภาพพรรคการเมืองไปจนกว่าจะพ้นกำหนดวันเลือกตั้ง ตามแนวประเทศเกาหลีใต้ที่ห้ามมีการประกาศการสิ้นสภาพพรรคการเมือง 3 เดือนในช่วงระหว่างเลือกตั้ง